

Digitalizace práce

***přednáška v rámci konference Genderové aspekty
digitalizace práce, 18. 5. 2017***

Kateřina Smejkalová, M. A.

vědecká pracovnice

Friedrich-Ebert-Stiftung, zastoupení v ČR

Osnova přednášky

1. Definice fenoménů a vyjasnění pojmů
2. Makro-pohled: Technologický vývoj a trh práce:
  - a) počet pracovních míst
  - b) kvalita pracovních míst
3. Mikro-pohled: Technologický vývoj a pracovní podmínky:
  - a) Dopady na fyzické a psychické zdraví zaměstnanců
  - b) Problematika časové a prostorové flexibilizace práce
  - c) Ochrana dat zaměstnanců
  - d) Vzdělávání zaměstnaných
  - e) Spolurozhodování o zavádění technologií a odborová organizovanost
  - f) Genderový rozměr technologických změn

Definice fenoménů a vyjasnění pojmů I

Technologické změny:

- počítače (stále výkonnější - Moorův zákon)
- (mobilní) internet a nárůst digitálního prostoru („odhmotnění“)
- „internet věcí“ (internet of things)
- digitální aplikace a platformy
- cloud
- data a big data, big data mining a deep learning (-> umělá inteligence)
- robotizace
- 3D-tisk
- rozšířená realita/virtuální realita
- blockchaining

Definice fenoménů a vyjasnění pojmů II

Fenomény:

- Průmysl 4.0
- Služby:
  - racionalizace
  - outsourcing na platformy = crowdsourcing/uberizace (tzv. zakázková ekonomika, mylně také: ekonomika sdílení/collaborative economy)
  - proměna charakteru činností
- Práce 4.0
- Společnost 4.0

Technologický vývoj a trh práce: objem práce I

- **tři možné/paralelní vývoje:**
    - mizení pracovních míst ve stávající podobě („Second Machine Age“)
    - nahrazení zmizelých pracovních míst novými (většinou ale potřeba jiné kvalifikace)
    - vznik úplně nových profesí
  - zároveň: migrace, demografické změny, nutnost přechodu na udržitelný model hospodářství
  - zavádění technologií se neděje automaticky – právo, etika, náklady
- => predikce ohledně výsledného salda velice obtížné

Technologický vývoj a trh práce: objem práce II

Diskutovaná řešení pro případ celkového mizení pracovních míst:

- zkracování pracovní doby a přerozdělení objemu práce
- tvorba pracovních míst ve veřejném sektoru (nutnost zásadní reformy sociálních systémů)
- nepodmíněný základní příjem?/negativní daň z příjmu?

Technologický vývoj a trh práce: kvalita práce

- prohlubování trendu prekarizace práce
- trend směrem ke „crowdsourcing“
- mizení výdobytků dělnického hnutí v průběhu průmyslové revoluce: stálá pracovní místa s odvody do sociálních systémů
- důsledky individuální i celospolečenské (např. pokles kupní síly, další nárůst příjmových nerovností)

Technologický vývoj a pracovní podmínky: Zdraví

- interakce člověk – autonomní stroj
- asistenční systémy v Průmyslu 4.0
- intenzifikace práce nasazením rychlých počítačů a internetu
- stírání hranic mezi prací a volným časem v důsledku flexibilizace práce

Technologický vývoj a pracovní podmínky: Flexibilizace práce

- časová a prostorová flexibilizace práce: benefit i riziko
- rizika:
  - neustálá zastižitelnosti a chybějícímu času na odpočinek
  - chybějící systémy pro vykazování práce přesčas
- zahraniční dobrá praxe:
  - individuální stanovení doby práce na pracovišti, mobilní práce a nezastižitelnosti a systémy pro vykazování
  - vypínání rozesílání elektronické pošty na mobilní zařízení

Technologický vývoj a pracovní podmínky: Ochrana dat zaměstnaných

- Kolik a jaká data chytré pracovní nástroje o svých uživateliích sbírají a k čemu je zaměstnavatel využívá?
- Čím majetkem jsou taková data? Jak, kde a jak dlouho jsou schraňována?
- Kde je hranice mezi legitimní kontrolou efektivity pracujících a šikanou, totalitou, vymizením práva na soukromí?
- nové možnosti personální práce s využitím algoritmů a analýzy big data – kde je hranice?
- „skleněný člověk“

Technologický vývoj a pracovní podmínky: Vzdělávání

- nové nároky na vzdělávání: méně specifické dovednosti a znalosti, protože ty se budou stále rychleji měnit, více schopnost se orientovat v komplexních systémech a stále se učit novému, digitální kompetence
- robustní systém celoživotního vzdělávání
- humanitní, respektive interdisciplinární vzdělávání!

Technologický vývoj a pracovní podmínky: Odborová organizovanost a spolurozhodování

- uberizace, časová a prostorová flexibilizace práce, fragmentarizace a individualizace potřeb: výzvy pro možnost zaměstnaných odborově se organizovat
- přitom: efektivní systémy spolurozhodování mohou na v podstatě všechny popsané výzvy pomoci nelézt řešení ve prospěch zaměstnaných i zaměstnavatele a tím pro prospěch celé firmy/instituce

Technologický vývoj a pracovní podmínky: Genderový rozměr

- technologický vývoj nedopadá na obě pohlaví stejně:
    - flexibilizace práce
    - racionalizace více v ženských povoláních?
    - další nárůst příjmové nerovnosti?
    - prohloubení horizontální segregace?
    - gender biased algoritmy v personalistice
- => nutnost zohlednění genderové perspektivy („gender mainstreaming“)

Děkuji za pozornost!

Katerina.smejkalova@fesprag.cz